

ANDREW ROBERTS

FURTUNA RĂZBOIULUI

O NOUĂ ISTORIE A CELUI
DE-AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL

Traducere din limba engleză

FLORIN SIA

ROBERTS, ANDREW

Andrew Roberts este unul dintre cei mai prestigioși istorici britanici, autorul unor cărți premiate și ecranizate: *Napoleon and Wellington* (2001), *Hitler and Churchill* (2003) și *Masters and Commanders* (2008). Volumul *Furtuna războiului* a fost declarat cea mai bună carte de istorie militară din Marea Britanie, în 2010.

LITERA
București
2020

Eu însumi am deplină încredere că, dacă toti își vor face datoria, dacă nimic nu va fi neglijat și dacă vor fi luate cele mai bune măsuri – așa cum se și întâmplă –, vom da încă o dată dovedă că suntem în stare să ne apărăm insula, să trecem cu bine prin furtuna războiului și să rezistăm amenințării tiraniei timp de ani întregi, dacă e nevoie, și dacă trebuie – singuri.

Winston Churchill,
Camera Comunelor, 4 iunie 1940

CUPRINS

Capitolul 1. PATRU INVAZII SEPTEMBRIE 1939–APRILIE 1940.....	10
Capitolul 2. FÜHRER IMPERATOR MAI–IUNIE 1940	14
PREFĂTĂ	49
PRELUDIU. PACTUL	55
PARTEA I: ASALTUL	
Capitolul 3. INSULA ULTIMEI SPERANȚE IUNIE 1940–IUNIE 1941	197
Capitolul 4. DISPUTA LITORALULUI SEPTEMBRIE 1939–IUNIE 1942	254
Capitolul 5. LOVIND CU PICIORUL ÎN UȘĂ IUNIE–DECEMBRIE 1941	283
Capitolul 6. TAIFUNUL TOKYO DECEMBRIE 1941–MAI 1942	366

Respect pentru oameni și cărti		
Capitolul 7.	ETERNA RUŞINE A OMENIRII	
1939–1945	421	
Capitolul 8.	CINCI MINUTE ÎN MIDWAY	
IUNIE 1942–OCTOMBRIE 1944	474	
Capitolul 9.	MIEZUL NOPTII ÎN GRĂDINILE	
DIAVOLULUI		
IULIE 1942–MAI 1943	527	
Capitolul 10.	MAICA RUSIE	
ÎNGENUNCHEAZĂ VATERLANDUL		
IANUARIE 1942–FEBRUARIE 1943 ..	587	
Capitolul 11.	MANEVRELE AERIENE ȘI NAVALE	
1939–1945	638	
Capitolul 12.	CĂTRE PENINSULĂ	
IULIE 1943–MAI 1945	687	
 PARTEA A III-A: RĂZBUNAREA		
Capitolul 13.	O UIMITOARE RĂSTURNARE	
DE SITUAȚIE		
MARTIE–AUGUST 1943	743	
Capitolul 14.	CRUDA REALITATE 1939–1945	777
Capitolul 15.	CUCERIREA NORMANDIEI	
IUNIE–AUGUST 1944	828	
Capitolul 16.	OCCIDENTALII	
LA PORTILE GERMANIEI		
AUGUST 1944–MARTIE 1945	879	
Capitolul 17.	ARMATA ROȘIE	
LA PORTILE GERMANIEI		
AUGUST 1943–MAI 1945	927	

Capitolul 18.	ȚARA SOARELUI-APUNE
OCTOMBRIE 1944–	
SEPTEMBRIE 1945	1001
CONCLUZIE. DE CE AU PIERDUT PUTERILE AXEI	
CEL DE-AL DOILEA RĂZBOI	
MONDIAL?	1026
NOTE	1081
BIBLIOGRAFIE	1121
INDICE	1150

Respect pentru oameni și cărți

– lansat la apă în 1940, peatru că Hitler era îngrădit de efectul demoralizant pe care l-ar avea scufundarea unei nave cu un astfel de nume. (Din același motiv, el nu a îngăduis niciodată ca vreo navă să primească numele de Adolf Hitler. În clude numeroasele propuneri **AEG-TELEFUNKEN** și a altor amirați shigarnici.) Nava *Lützow* și-a început activitatea în Norvegia, în 1940, a învățând să de escortă aliate. În 1942, a fost puternic avariată în raidurile aeriene și a fost, în cele din urmă, scufundată în mai 1945, înaintea căzutului național-socialismului. Si totuși, se poate spune că în cadrul războiului mondial, în cadrul războiului mondial în care nu a existat niciun alt război, nu există niciun război în care nu au fost uciși oameni. În ceea ce el s-a întâmplat la ridicarea moralului și în ceea ce el s-a întâmplat în cadrul sacrificiului de sine, care rezultatul celui de-al Doilea Război Mondial ar fi fost altul? Oare pactul încheiat la bordul navei *Deutschland* ar fi permis ca Germania să rămână liberă? Aceasta este una dintre întrebările la care volumul de față va căuta să găsească un răspuns.

Capitolul 1
PATRU INVAZII
septembrie 1939–aprilie 1940

Dumnezeu să aibă milă de noi, dacă pierdem acest război.

Hermann Göring către interpretul lui Hitler,
Paul Schmidt, 3 septembrie 1939¹

Cu toate că situația internațională și lunile în care se exercitase o intimidare militară împotriva Poloniei nu erau de natură să poată transforma invazia acestei țări într-un atac-surpriză, Hitler spera totuși – și nu fără motiv – că noile tactici *Blitzkrieg* (război-fulger) ale Wehrmachtului să provoace polonezilor un soc tactic. Tacticile *Blitzkrieg* – care se bazau pe un contact strâns, controlat prin radio, între coloanele de tancuri rapide, artleria motorizată, bombardierele și avioanele de vânătoare Luftwaffe și infanteria motorizată – măturau totul în calea lor. Aversiunea lui Hitler față de războiul static, de uzură, era o reacție firească la anii în care servise în cadrul celui de-al 16-lea Regiment Bavarez de Infanterie, între 1914 și 1918. Sarcinile sale ca *Meldegänger* (curier de batalion) în acel conflict presupuneau pândirea pauzelor între salvele de artillerie și deplasarea rapidă într-o poziție semighemuită

din tranșee în găurile de obuze pentru a duce mesaje. Fusese, aşadar, un soldat curajos și conştientios; probabil că nu omorâse pe nimeni cu mâna lui și refuzase întotdeauna promovările care l-ar fi îndepărtat de camarazii săi, pentru că – aşa cum va declara ulterior aghiotantul regimentului, Fritz Wiedemann – „pentru Gefreiterul [caporalul] Hitler, regimentul însemna acasă“.² A primit chiar două Cruci de Fier, Clasa a II-a și Clasa I.

Supraviețuind timp de patru ani unei situații pline de greutăți și epuizante, în jurul vîrstei de 29 de ani, după ce războiul se încheiaște, Hitler învățase deja că în confruntarea armată surpriza tactică reprezenta un avantaj inestimabil și că, aşa cum avea să scrie mai târziu în *Mein Kampf*: „Cu toate că un bărbat de 30 de ani va mai avea multe de învățat de-a lungul vieții sale, ceea ce va învăța nu va fi decât în completare“. Pe parcursul întregii sale cariere de revoluționar, a încercat permanent să se folosească de elementul-surpriză – și a făcut-o, de obicei, cu mare succes. Lovitura de stat – cunoscută sub numele de Puciul de la Berărie – pe care a încercat să o dea în 1923 l-a surprins chiar și pe liderul ei titular, generalul Ludendorff, iar Röhm nu a avut nici cea mai mică bănuială în privința Nopții Cuțitelor Lungi. Totuși, polonezii se așteptau la atacul fulger al lui Hitler, deoarece, chiar cu o săptămână mai devreme, țara lor fusese invadată de un mic detașament de germani care nu fuseseră anunțați de amânarea invaziei, planuită inițial pentru zorii zilei de sâmbătă, 26 august. Parte din planul Germaniei de a invada Polonia – *Fall Weiss* (Planul Alb) – presupunea implicarea unor

mici grupuri de germani îmbrăcați în *Räuberzivil* („hai-ne vechi și zdrențuite“), care urmau să treacă granița cu o noapte înainte și să captureze puncte-cheie strategice până în zorii zilei stabilite pentru invazie. Batalionul Abwehr (serviciile secrete ale armatei germane) însărcinat să întreprindă aceste operațiuni i-a dat numele eufemistic de Compania 800 de Pregătire în Construcții pentru Obiective Speciale. Un grup de 24 de oameni, sub conducerea locotenentului dr. Hans-Albrecht Herzner, era însărcinat să pregătească drumul pentru asaltul Diviziei a 7-a de Infanterie, trecând granița și capturând o stație feroviară la Mosty, în trecătoarea Jablunka din munții Carpați, pentru a preveni distrugerea tunelului feroviar cu o singură linie dus-întors – cea mai rapidă legătură între Varșovia și Viena³. Pe 26 august, după ce a trecut peste graniță în pădurile poloneze la 12.30 noaptea, grupul lui Herzner s-a rătăcit și s-a dispersat în întuneric, însă Herzner a reușit să ocupe stația feroviară de la Mosty împreună cu 13 oameni, la ora 3.30 după miezul nopții, și să taie liniile telefonice și de telegraf, pentru a descoperi, până la urmă, că detonatoarele poloneze fuseseră deja scoase din tunel de către soldații care apărau locul. Apoi, gărzile poloneze din tunel i-au atacat unitatea, răindu-l pe unul dintre oamenii săi. Pierzând contactul cu Abwehrul, Herzner nu avea cum să știe că, în seara precedentă, cu doar câteva ore înainte, Hitler amânaște Planul Alb pentru săptămâna următoare și că fiecare unitate de comandă fusese informată despre acest lucru, cu excepția grupului său. Abwehrul a reușit, până la urmă, să ia legătura cu ei abia la ora

9.35 dimineață, pentru a-i ordona lui Herzner, care până în acel moment mai pierduse un om, rănit în luptă, și omorâse un polonez în schimbul de focuri, să elibereze prizonierii și să se întoarcă la bază imediat.

După o altă serie de incidente, grupul lui Herzner a trecut granița înapoi în Germania la ora 13.30. Guvernul german le-a explicat polonezilor că întreaga afacere fusese o greșală cauzată de absența unei granițe bine stabilite de-a lungul pădurii. De aceea, de vreme ce, oficial, operațiunea nu fusese una militară și din moment ce avusese loc pe timp de pace, Herzner a evaluat și a transmis superiorilor, cât se poate de nemțește, cheltuielile din timpul acelei nopti, care se ridicau la suma de 55 de mărci și 86 de pfeningi⁴. La fel de nemțește, autoritățile nu au vrut inițial să-i acorde Crucea de Fier (Clasa a II-a) pentru fapte de curaj pe timp de pace. (Până la urmă au făcut-o, dar nu i-a fost de prea mare folos: după ce și-a rupt coloana într-un accident cu motocicleta, în 1942, Herzner s-a înecat în timpul ședințelor de terapie prin înot.)

Pe 28 august, Hitler abrogase tratatul germano-polonez de neagresiune – un straniu și neobișnuit act de legalism din partea sa –, aşa că polonezii beneficiau de un indiciu cum nu se poate mai limpede că Germania era pe punctul de a le invada țara. Însă, cu toate acestea, aveau prea puține cunoștințe despre tacticile *Blitzkrieg*, până atunci un secret aflat în posesia numai anumitor strategi militari germani și britanici. Puteau să estimeze corect unde și, în mare, când avea să se producă atacul, dar, aspectul cel mai important, nu știau cum avea să aibă loc. De aceea, polonezii

au ales să-și plaseze grosul trupelor aproape de granița germană. Criza de la München, din toamna precedentă, și anexarea unei bune părți din Cehoslovacia în primăvara următoare extinsese granița dintre Reich și Polonia de la 2 011 kilometri la 2 816 kilometri, mult mai mult decât putea să apere efectiv armata poloneză. Așadar, mareșalul Edward Śmigły-Rydz, comandantul-șef al trupelor poloneze, a fost obligat să decidă dacă să păstreze majoritatea forțelor sale în spatele liniei defensive formate, în mod natural, de râurile Vistula, San și Narev sau dacă să încearcă să protejeze inima industrială a Poloniei și zonele agricole cele mai bune din vestul țării.

Śmigły-Rydz a hotărât să-și comaseze trupele, astfel încât să apere fiecare palmă de pământ polonez, expunându-și armata într-un mod extrem de riscant. A încercat să dispună trupele de-a lungul întregului front, din Lituania până în Carpați, și chiar a păstrat un grup de asalt pentru a invada Prusia Orientală, reținând o treime din forțele sale în Poznia și în Coridorul Polonez. Așa cum se întâmplase de atâtea ori în istoria săraciei și martirizatei Polonii, ordinele au fost curajoase: altminteri, Śmigły-Rydz ar fi trebuit, pur și simplu, să abandoneze orașe importante precum Cracovia, Poznań, Bydgoszcz și Łódź, toate așezate la vest de cele trei râuri. Cu toate acestea, este greu să nu fii de acord cu generalul-maior Friedrich von Mellenthin, pe atunci ofițer de informații în Corpul III German, care spunea că „planurilor poloneze le lipsește simțul realității”⁵.

Joi, 31 august, la ora 17.30, Hitler a ordonat ca ostilitățile să înceapă în dimineață următoare, iar, de data

aceasta, nu avea să mai existe nici o amânare. Astfel, în zorii zilei de vineri, 1 septembrie, la ora 4.45, forțele germane au pus în aplicare Planul Alb, care fusese elaborat în luna iunie a aceluiasi an de către Înaltul Comandament al Armatei Germane, *Oberkommando des Heeres* (OKH). OKH-ul era compus din comandanțul-șef al Armatei Terestre (*Feldheer*), din șeful Marelui Stat Major, din șeful Biroului de Personal al Armatei și din comandanțul-șef al Armatei de Rezervă (*Ersatzheer*). În ceea ce privește realizarea marilor strategii, deasupra OKH-ului se afla *Oberkommando der Wehrmacht* (Înaltul Comandament al Forțelor Armate sau OKW). Imediat după ce și-a asumat comanda personală a forțelor armate germane, în februarie 1938, Hitler a creat OKW-ul pentru a funcționa ca un consiliu militar sub directa sa autoritate, avându-l pe Keitel drept șef. Dacă eforturile lui Blomberg de a realiza un comandament superior unificat fuseseră întâmpinate cu o opozitie energetică din partea marinei, Hitler nu putea fi refuzat. În august 1939, când s-a declarat mobilitarea generală, OKW-ul era alcătuit din biroul șefului Statului Major (Keitel), dintr-o divizie administrativă centrală, din biroul administrației forțelor armate (sub conducerea lui Jodl), care îl informa constant pe Hitler în privința situației militare, dintr-un birou care se ocupa de activitatea de informații, sub conducerea amiralului Wilhelm Canaris, un birou al producției de război și din diverse unități mai mici responsabile de justiție militară și de finanțe.

Potrivit Planului Alb, de fiecare parte a unui centru relativ slab și staționar se găseau două flancuri

puternice ale Wehrmachtului care urmau să împreșoare Polonia, să-i distrugă forțele armate și să captureze Varșovia. Grupul de Armate Nord, aflat sub conducerea generalului-colonel Fedor von Bock, avea să lovească prin Coridorul Polonez, să preia Danzigul (actualul Gdańsk), să se întâlnească cu Armata III germană în Prusia Orientală și să atace fulgerător capitala poloneză dinspre nord. Între timp, Grupul de Armate Sud, chiar mai puternic decât primul, sub conducerea generalului-colonel Gerd von Rundstedt, avea să lovească centrul forțelor poloneze, mai numeroase, care-i stăteau în față, să împingă frontul până la Lvov și, de asemenea, să atace Varșovia dinspre est și nord. (În trecătoarea Jablunka, polonezii reușiseră să distrugă tunelul feroviar, care nu a mai fost redeschis până în 1948.)

Coridorul Polonez, care fusese gândit de cei care concepuseră Tratatul de la Versailles din 1919, astfel încât să izoleze Prusia Orientală de restul Germaniei, era prezentat de multă vreme ca un *casus belli* de către naziști, după cum fusese și Danzigul, port la Marea Baltică având o populație majoritar germană, numai că, după cum declarase Hitler la o conferință cu generalii săi, în mai 1939: „Danzigul nu este adevărată problemă; pentru noi, obiectivul real este să ne deschidem *Lebensraum*-ul (spațiul vital) către est și să asigurăm aprovisionarea cu alimente”⁶. Pe Hitler, însă, l-a condus înainte ceva mult mai important decât rațiunile practice. Acesta avea să fie un conflict existential, o împlinire a profetiilor făcute cu 15 ani înainte, în *Mein Kampf*, testamentul său politic. Rasa

germană stăpânitoare avea să-i subjuge pe slavi – *Untermenschen* (suboameni), conform preceptelor națiste de ierarhie rasială – și să le folosească teritoriul pentru a hrăni noua civilizație ariană. Sub aspect politic, acesta avea să fie cel dintâi război mondial eminentemente ideologic, iar argumentul cărții de față este că tocmai acesta a fost motivul principal pentru care națisii l-au pierdut.

Strategia de a avea un centru slab și două flancuri puternice a fost genială și se pare că a fost preluată din apreciatul studiu antebelic al feldmareșalului și contelui Alfred von Schlieffen despre tacticile folosite de Hannibal în bătălia de la Cannae. Indiferent cine își revendică paternitatea strategiei, ea a funcționat bine, deplasând cu abilitate armatele germane printre cele poloneze și permitându-le să se apropie aproape simultan de Varșovia, din direcții diferite. Însă nu superioritatea germană în ceea ce privește oamenii și armele a fost cea care a făcut ca asaltul să fie implacabil, ci, mai presus de toate, noua doctrină militară a *Blitzkriegului*. Polonia a fost un bun teren de testare a tacticilor *Blitzkrieg*: deși dispunea de lacuri, păduri și drumuri proaste, avea totuși o geografie plată, cu fronturi extrem de largi și cu un sol dur, de sfârșit de vară, ideal pentru tancuri.

Intrucât guvernele britanic și francez, îngrozite că Germania putea să invadizeze Polonia în orice moment, au acordat, la 1 aprilie 1939, Poloniei garanții militare, în vreme ce prim-ministrul britanic, Neville Chamberlain, îi promitea acesteia oficial „tot sprijinul care stătea în puterea Aliaților“, în cazul în care Polonia

ar fi fost atacată, Hitler a fost obligat să lase un procent mare din cele o sută de divizii ale armatei sale în vest, pentru a apăra Linia Siegfried sau „Zidul de Vest“ – o serie de fortificații încă neterminate, de aproape 5 kilometri lățime, dispuse de-a lungul graniței de vest a Germaniei. Teama de un război pe două fronturi l-a determinat pe Führer să selecteze și să trimită nu mai puțin de 40 de divizii pentru a-i apăra spatele. Totuși, trei sferturi dintre acestea erau doar unități de categoria a doua și, în plus, aveau la dispoziție muniție doar pentru trei zile⁷. Hitler rezervase pentru atacarea Poloniei cele mai bune trupe, împreună cu toate diviziile mobile și blindate, dar și aproape întreaga sa flotă aeriană.

Planul Alb a fost elaborat de strategii OKH-ului, Hitler rezumându-se doar la a-și da aprobarea asupra documentului final. În această fază de început a războiului, între Hitler și generalii săi exista o doză consistentă de respect reciproc autentic, ajutată de faptul că, până atunci, nu intervenise prea mult în privința modului în care aceștia își concepeau strategiile și își disputau trupele pe teren; cele două Cruci de Fier îi ofereau o oarecare prestanță în ochii generalilor. Încrederea pe care o avea în sine, atunci când venea vorba de chestiunile militare, era una neobișnuită. Probabil că faptul se datora, în parte, sentimentului de superioritate pe care îl aveau mulți veterani infanteriști, fiind convinși că ei duseseră greul luptei în Marele Război. Atât Wilhelm Keitel, șeful Statului Major al OKW, cât și locotenentul său, Alfred Jodl, șeful Statului Major al Operațiunilor Wehrmachtului, serviseră ca artileriști și ofițeri-funcționari în timpul Primului Război Mondial:

lupta lor fusese una indirectă, deși Keitel fusese rănit. Generalul Walter von Reichenau, generalul-colonel Walter von Brauchitsch și generalul Hans von Kluge erau, de asemenea, artilieriști, iar generalul Paul von Kleist și generalul-locotenent Erich Manstein serviseră în cavalerie (cu toate că și Manstein fusese rănit). Unii generali, ca Heinz Guderian, fuseseeră la Comunicații, iar alții, ca Maximilian von Weichs, își petrecuseră cea mai mare parte a războiului la Statul Major. Indiferent de motiv, Hitler nu era atât de intimidat pe cât ar fi trebuit să fie în mod normal un ex-caporal aflat în mijlocul atâtor generali. Deși fusese un simplu *Meldegänger*, ar fi putut să învețe câte ceva despre tactica militară. Dacă Hitler ar fi fost cetățean german, ar fi ocupat, cel mai probabil, o poziție de comandă; conștient fiind de faptul acesta, putea foarte bine să termine războiul cu sentimentul de a fi capabil să comande un batalion, situație a cărei concretizare fusese oprită doar de un amănunt tehnic⁸. Mulți dintre generalii anului 1939 își petrecuseră anii 1920 în milițiile paramilitare, cunoscute sub numele de *Freikorps*, și în micuța Armată a „Tratatului“, autorizată sub regimul păcii de la Versailles. Înainte ca Hitler să vină la putere, dincolo de activitățile birocratice, de pregătire și de studiu, situația nu implicase prea multe lucruri. Prin urmare, faptul nu l-ar fi impresionat prea mult pe Hitler, oricare ar fi fost gradul oficial pe care îl obținuseră cei care serviseră în acest tip de armată. În ciuda disprețului cu care fostul locotenent-colonel Winston Churchill avea să-l trateze pe „caporalul Hitler“ prin prisma gradului inferior pe care îl avusese în tranșeele Marelui Război,

Führerul nu pare să fi suferit de vreun complex de inferioritate atunci când avea de-a face direct cu soldați care îl depășiseră de mult în grad, în timpul precedențului război.

Planul Alb a implicat detașarea a 60 de divizii pentru cucerirea Poloniei, inclusiv a cinci divizii Panzer de către 300 de tancuri fiecare, a patru divizii ușoare (alcătuite din mai puține tancuri și câțiva cai) și a patru divizii complet motorizate (cu infanterie motorizată), precum și a 3 600 de avioane din aviația operativă și a unei bune părți din puternica Kriegsmarine (marina germană). În schimb, Polonia avea numai 30 de divizii de infanterie, 11 brigăzi de cavalerie, două brigăzi motorizate, 300 de tancuri medii și ușoare, 1 154 de tunuri de câmp și 400 de avioane gata de luptă (dintre care numai 36 de avioane Łoś care să nu fi fost depășite), precum și o flotă de numai patru distrugătoare moderne și de cinci submarine. Cu toate că aceste forțe cuprindeau mai puțin de un milion de oameni, Polonia a încercat să-și mobilizeze rezerviștii, proces care era departe de a se fi încheiat în momentul devastatoarei lovitură date de cei 630 000 de soldați germani aflați sub comanda lui Bock și de alți 886 000 de soldați aflați sub cea a lui Rundstedt.

Când s-a crăpat de ziua, în data de 1 septembrie, bombardierele Heinkel He-111 (cu viteză de 350 kilometri pe oră, purtând încărcături de două tone), precum și bombardierele în picaj Dornier și Junkers Ju-87 (Stuka) au început să bombardeze drumurile, aerodromurile, nodurile de cale ferată, depozitele de muniții,